

KRONIKA
OBCE
TACHLOVICE

PŘÍLOHA

OD PRAVĚKU
DO NOVOVĚKU

Obsah

PRAVĚK – ÚSVIT DĚJIN LIDSTVA	2
DOBA KAMENNÁ.....	2
STARŠÍ DOBA KAMENNÁ = PALEOLIT, 3 500 000 – 10 000 LET PŘ. N. L.....	2
STŘEDNÍ DOBA KAMENNÁ = MEZOLIT, 10 000 – 6 000 LET PŘ. N. L.....	2
MLADŠÍ DOBA KAMENNÁ = NEOLIT, 6 000 – 4 000 LET PŘ. N. L.	3
POZDNÍ DOBA KAMENNÁ = ENEOLIT, 4 000 – 2 200 PŘ. N. L., TAKÉ ZVANÁ DOBA MĚDĚNÁ.....	10
DOBA BRONZOVÁ, 2 200 – 750 LET PŘ. N. L.	11
STARŠÍ A STŘEDNÍ DOBA BRONZOVÁ, 2 200 – 1 300 LET PŘ. N. L.	11
MLADŠÍ A POZDNÍ DOBA BRONZOVÁ, 1 300 – 750 LET PŘ. N. L.	15
DOBA ŽELEZNÁ, 750 LET PŘ. N. L. – PŘELOM LETOPOČTU.....	17
STARŠÍ DOBA ŽELEZNÁ	17
MLADŠÍ DOBA ŽELEZNÁ – LATÉNSKÉ OBDOBÍ, 400 LET PŘ. N. L. – 0.....	19
DOBA ŘÍMSKÁ, PŘELOM LETOPOČTU, 0 – 375 LET N. L.	20
STŘEDOVĚK, OD KONCE 5. STOLETÍ DO KONCE 15.STOLETÍ	21
RANÝ STŘEDOVĚK, OD KONCE 5. STOLETÍ DO ZAČÁTKU 11. STOLETÍ	21
VRCHOLNÝ STŘEDOVĚK, POČÁTEK 11.STOLETÍ – POČÁTEK 14. STOLETÍ.....	21
POZDNÍ STŘEDOVĚK, 14. STOLETÍ – R. 1492, 15. STOLETÍ.....	23
NOVOVĚK, OD KONCE 15. STOLETÍ.....	24
DODATEK.....	24

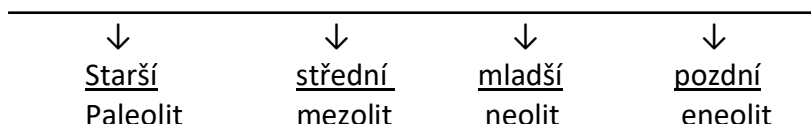
„Svět se neustále mění a nejvíc z něho se mění člověk.“

Lao'c (6. – 5. stol. p. n. l.)
čínský filozof, zakladatel taoismu

Archeologické nálezy na území Tachlovic

Pravěk – úsvit dějin lidstva

Doba kamenná

Starší doba kamenná = paleolit, 3 500 000 – 10 000 let př. n. l.

V paleolitu vznikl rod Homo a s ním počátky lidské civilizace. V České republice byly nejstaršími objevy nálezy o životě neandrtálců. Tlupy žily v jeskyních. Potravu získávaly lovem zvěře, sběrem plodů, rostlin a semen. V průběhu tohoto dlouhého období došlo k mnoha změnám, jak v přírodních podmínkách, tak ve vývoji lidského rodu. V souvislosti s klimatickými změnami, střídáním dob ledových a meziledových, docházelo k změnám prostředí a s nimi i druhové skladbě zvířat a rostlin. Člověk se naučil rozdělovat a používat oheň, vylepšil techniky opracování kamene, dřeva, kůží, zhotovoval si oděv. Za dostatkem potravy se stěhoval z místa na místo. Činil první pokusy o výtvarné umění, v mladším paleolitu (Homo sapiens): rytiny, malby, plastiky (soška Venuše z Dolních Věstonic). Uctíval kult předků spojený s vkládáním milodarů do hrobů.

Z období paleolitu se na území Tachlovic našel plochý pazourkový úštěp o rozměrech 2,8 x 2 cm a 3 x 0 cm. Místo objevu není známé. Je uložený ve sbírkách Středočeského muzea v Roztokách u Prahy společně s desítkami dalších nálezů z pozdějších dob.

Střední doba kamenná = mezolit, 10 000 – 6 000 let př. n. l.

Období mezolitu bylo dobou výrazných klimatických změn. Na našem území začalo v poslední době ledové. Dochází k oteplování a tání ledovců provázené přirozenou změnou vegetace. Krajina se postupně zalesňuje. Mění se druhové složení zvěře. Místo velkých zvířat (mamutů, bizonů) se objevují menší, rozvíjí se rybolov. Prvním zdomácněným zvířetem se stal pes. V potravě se více využívá rostlinných pokrmů. Lidé sídlí v menších tábořištích i pod skalními převisy. Lidská společnost se mění z tlup na větší skupiny – kmeny. Změnily se také nástroje. Užívají se různé kamenné úštěpy, upevňované do dřevěných nebo kostěných rukojetí, jako oštěpy, nože.

Z této doby vývoje lidstva se na území naší obce nenašly žádné památky.

Mladší doba kamenná = neolit, 6 000 – 4 000 let př. n. l.

Neolit byl obdobím vzniku zemědělsko – dobytkařského a výrobního hospodaření, s dělbou práce a s tím spojeným usedlým životem se stálými sídly. Trvalá obydli se stavěla z dřevěných kůlů. Osadu tvořilo 3 – 7 dlouhých domů s 30 – 100 obyvateli. Uvnitř chat bývala ohniště nebo pece. Lidé se sdružovali a vytvářeli rodové svazy. Při potřebě získání nových zemědělských pozemků se vypalovaly (žďářily) lesy. Kácení a vypalování listnatých lesů mění zalesněnou krajinu v kulturní.

Nastává změna obživy. Zakládají se obdělávané plochy. Se zdokonaleným nářadím, hákem (rádlem), se lépe obdělávala půda, než rozrýváním holí nebo motykou. Pěstovaly se obilniny (pšenice, ječmen), luštěniny, textilní rostliny, méně proso. Osévané pozemky se střídaly. Na neosetých se pásala domácí zvířata. Po čase se jejich využívání vyměnilo. Ke sklizni používali dřevěné nebo parohové srpy s kamenným ostřím, které tvořila řada čepelek osazených do násady v řadě za sebou. Vymláčení obilí prováděli holemi nebo vydupáváním dobyt看 na tvrdém podkladu. Obilí se mlelo v drtidlech. Vkládalo se mezi dva kameny a silou obou paží se pohybovalo vrchním kamenem po celé délce spodního dílu. Pokračovala domestikace (zdomácnění) dalších zvířat (ovce, kozy, vepři, hovězí dobytek) a jejich chov. Zvířata v té době byla menší, než jak je známe dnes. V zimě je krmili nasekanými větvičkami stromů s listím nebo žaludy, nikoliv senem, které se objevuje až ve starší době železné.

Rozvíjejí se řemesla: tesařství (znali dláto), předení, tkaní (používali tkalcovský stav), hrnčířství. Ženy se převážně věnovaly přípravě potravin, výrobě ošacení a zhotovování keramiky. Muži vyráběli nástroje a předměty z kamene, dřeva, proutí, lýka a kostí. Malé vesnice tak byly hospodářsky soběstačné. Protože se zlepšovala obživa, zvyšoval se lidský věk a stoupala populace. Rodilo se hodně dětí, ale jejich úmrtnost byla vysoká. Dospělého věku se z nich dožívaly obvykle jen dvě. V rodových svazech byl uctíván kult ženy – matky, matriarchát a uspořádání rodu podle ženské linie.

Po vyčerpání úrodnosti půdy docházelo k opakovanému stěhování.

Druhy keramiky:

- *starší neolit* - kultura s lineární keramikou (těž volutová – spirální, pásková); výzdoba nádob rytými rovnými nebo zavínutými čarami
- *střední neolit* – kultura s vypíchanou keramikou; nádoby hruškovitého tvaru jsou zdobené charakteristickým ozdobným prvkem dvojvpichem
- *mladší neolit* – barevně malovaná keramika (na Moravě)

Četné archeologické nálezy, vypovídající o tehdejší době, byly objevené v kostrových i žárových hrobech.

V Tachlovicích byly při různých vykopávkách a průzkumných pracích nalezeny spousty důkazů osídlení z období neolitu. Jedná se hlavně o:

- čtyřbokou podlouhlou kamennou tlučku dlouhou 10, 4 cm se zaoblenou rozšířenou hlavicí
- masivní zploštělé drtidlo, na obryse zaoblené do kruhu
- plochá kopytovitá sekerka, při ostří poškozená; 9,95 cm

- úlomek kamenného nástroje, asi kopytovitého klínu; 9,5 cm
- polovina dvojramenného mlatu s otvorem vrtaným kolmo; 10 cm
- část kamenné vrtané motyky; 7,2 cm
- kopytovitý provrtaný sekeromlat; 15,5 cm
- 11 keramických zlomků; 2 okraje a 9 zlomků stěn zdobených vypíchanou výzdobou.

Místa a doba nálezů nejsou známé. Byly uloženy ve Středočeském muzeu v Roztokách u Prahy.

Neolitický provrtaný kopytovitý sekeromlat, délka 15,5 cm.
Foto: archiv Středočeského muzea v Roztokách u Prahy
Nepodařilo se zjistit rok a místo nálezů, ani jméno objevitele.

Archeologický výzkum v Houškově zahradě r. 2005

Při výstavbě komunikací a inženýrských sítí pro připravovanou výstavbu rodinných domů na pozemku p. č. 335/5 v lokalitě Houškova zahrada byly na jaře r. 2005 zjištěny pozůstatky dávného osídlení. Záchraný průzkum provedli pracovníci Ústavu archeologické péče středních Čech vedeni Mgr. Danielem Stolzem.

Celkově objevili na ploše 4 hektarů 500 sídlištních objektů. Po bývalých stavbách se do dnešních dnů dochovaly pouze ty části, které byly ukryté pod povrchem. Na základě obsahu prozkoumaných jam bylo dokázáno, že se zde v minulosti rozkládala tři sídliště. Dvě nejstarší patří do mladší doby kamenné, třetí do starší doby železné.

Nejstarší osídlení

První a zároveň největší sídliště pochází z doby 5 300 – 5 200 let př. n. l. – kultura s lineární keramikou. Jednalo se o první zemědělce ve střední Evropě. V Tachlovicích byly po nich nalezené kúlové jamky, zásobní jámy, stavební jámy a hliníky (jámy na těžbu hlíny). Kúlové jamky (celkem 400) pocházejí po zapuštěných kúlech z domů, přístřešků, hospodářských stavení a ohrad. Zásobní jámy se užívaly k uskladnění obilí přes zimu. Měly většinou válcovitý tvar, byly metr hluboké a na povrchu dokonale přikryté. Zásobní sklípky byly větší, asi 2 – 3 metry hluboké a 2 metry široké. Sloužily k uskladnění potravin v chladném prostředí.

Kúlové jamky tvořily pět půdorysů tzv. dlouhých obytných domů. Domy se skládaly z pěti řad mohutných dubových kúľů. Jejich stěny byly pravděpodobně vypletené proutím a omazané mazanicí, což byla hlína smíchaná se slámou nebo s mrvou. Hlínu na stavbu brali z jam, které hloubili hned u domů. Odborně se jim říká stavební jámy a nacházejí se podél dlouhých stěn každého domu. Domy obvykle mívaly délku 15 – 20 metrů a šířku 2 – 3 metry. Nejdelší dům v Tachlovicích měřil nejméně 17 metrů. Jeho skutečnou délku nebylo možné zjistit, protože půdorys zasahoval mimo zkoumanou plochu.

Mezi nálezy převládají hliněné střepy z nádob sloužících na vaření, ke skladování zásob, při konzumaci jídla a nápojů. Protože nádoby bylo křehké, nacházejí se pouze střepy rozbitých nádob. Podle typické výzdoby keramiky označuje se tato kultura nejstarších zemědělců jako kultura s lineární keramikou. Hojný byl i nález zvířecích kostí jako pozůstatků masité potravy. Podle kostí se usuzuje, že obyvatelé chovali prasata, krávy, ovce a kozy. Objevily se také rozbité kamenné sekerky, štípané nástroje, kamenné mlýnky na drcení obilí, otloukače, sloužící jako dnešní kladívka a pískovcové brousky. Štípané nástroje se vyráběly z pazourku, křemence a rohovce. Sloužily k řezání, škrábání, krájení, vrtání. Plnily funkci nožů. Zajímavý byl nález tzv. varných kamenů, které rozpálené v ohni sloužily jako ohříváče vody nebo jako zdroj sálavého tepla.

V takovém sídlišti mohlo žít třicet až sto lidí. Zhruba po jednom století byla osada z neznámých příčin opuštěna.

Druhé osídlení

Další vesnice na stejném místě vznikla přibližně o tisíc let později. Z ní se dochovala pouze jedna zásobní jáma. Pravděpodobně se rozkládala západně od místa výzkumu. I tato vesnice patřila nejstarším zemědělcům. V jejich civilizaci došlo jen k nepatrným změnám. Podle výzdoby keramiky označujeme tuto kulturu nejstarších zemědělců kulturou volutovou s vypichovanou keramikou. K zdobení se využívaly otisky nehtů nebo prstů, nazývané nehtování a prstování. Na některých keramických střepech se našly tzv. „bobky“ na bocích nádob, které sloužily k uchopení při jejich přenášení.

Všechny nalezené předměty byly řádně zdokumentované a po pečlivém prozkoumání byly uloženy do archivu ústavu.

Archeologické nálezy dokázaly, že zdejší mírný svah byl opuštěný na téměř čtyři tisíce let. Až v 7. nebo 6. století př. n. l. si ho vybrali pro svoje sídla zemědělci starší doby železné (halštatská kultura 800 – 480 př. n. l.), následující osídlení Germány spadalo do období 3. - 4. století n. l. a objevení železářské pece sestavené z cihel do vrcholného středověku.

jáma z mladší doby kamenné s polotovary kamenů na výrobu mlýnků na drcení obilí

část kamenného mlýnku

jáma na získávání hlíny, zvaná hliník, z mladší doby kamenné, Tachlovice 2005

Archeologický výzkum na Pecnově

Podle zveřejněného průzkumu v roce 2015, provedli průzkum archeologové dr. Daniel Stolz, Dana Stolzová a Hana Smolová neolitických lokalit na Radotínském potoce od jeho horního toku: v Pticích, Úhonicích, Drahelčicích, Nučicích, Tachlovicích a Chýnicích. U nás se zaměřili na sídliště západně od obce, v místě zvaném Pecnov. Nachází se na mírném až neznatelném severovýchodním svahu, v nadmořské výšce 338 – 344 metrů. Radotínský potok, nejbližší větší vodní zdroj, obtéká lokalitu ze severu. Má dva drobné pravobřežní přítoky: první má koryto severně od naleziště, druhý jím přímo protéká. Střed lokality je od Radotínského potoka vzdálený 130 metrů. Podloží tvoří sprašové hlíny, s pokryvem hnědozemě. V blízkém okolí převládají sprašové hlíny a kamenohlinité sedimenty, málo paleozoické břidlice spolu s bazalty, které překrývají hnědozemě, méně černozemě.

Přesné určení velikosti naleziště je ztíženo bohatým polikulturním osídlením, takže jeho odhad je 500 x 150 metrů. Není vyloučené, že pokračovalo východním směrem pod současnou zástavbu. Celkem se získalo 695 kusů pravěké keramiky (eneolit starší, mladší a pozdní doba bronzová, doba laténská), 25 kusů neolitické keramiky, 15 kusů železářské strusky, 20 ks štípané industrie, 8 kusů broušené industrie (1 kus nálezu z eneolitu), 2 kusy mlýnků, 1 brousek a 3 otloukače.

Příklady nálezů

Štípaná industrie:

- úštěp z křemence; kombinovaný nástroj – vrták, délka 45 mm
- úštěp z rohovce typu Český kras
- čepel z křemence
- polotovary hrotů šípu
- srpová čepel s ulomenou terminální částí z křemence, opotřebovaná.

Broušená industrie:

- celý kopytovitý klín, délka 71 mm, šířka 12 mm ze severočeského amfibolového rohovce s ostrou hranou, nepoškozený
- kopytovité sekery

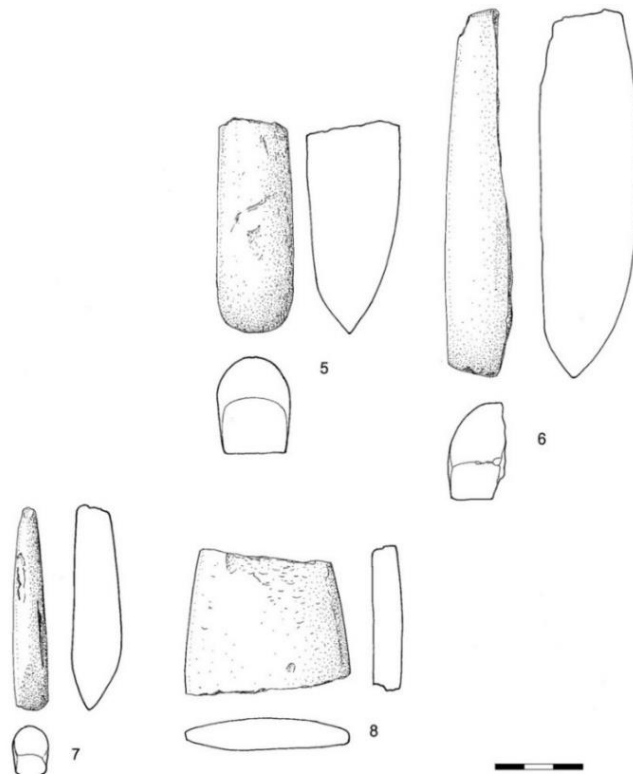
Rozbor keramiky:

Byla zdobená lineární výzdobou. Jednou šlo o noty na linii překryté smolou = osídlení s lineární keramikou; 4x o rytou linii. Pouze jeden střep byl s vypíchanou výzdobou v podobě dvojpichu.

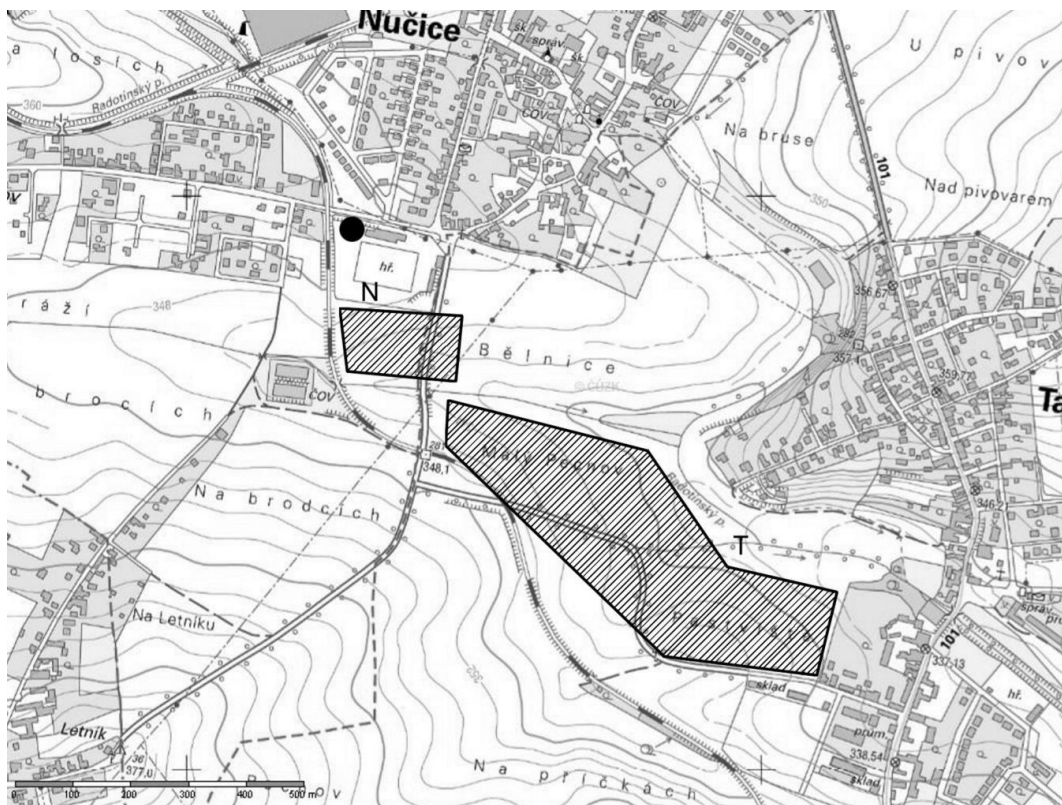
Hojné bylo zastoupení nálezů příslušejících většinou mladšímu neolitu. Podle rozložení zdobení se předpokládá, že se zástavba kultury s lineární keramikou soustředila do východní části lokality a zástavba kultury s vypíchanou keramikou v západní části naleziště.

V Tachlovicích broušená industrie výrazně převládá v kultuře s lineární keramikou. Dominuje výroba nástrojů ze severočeských amfibolových rohovců, i když jejich zdroj je v tak velké vzdálenosti.

Mezi sekundárně použité nástroje náleží tři celá dláta s oštípanými oběma protilehlými konci na dvou kopytovitých klínech.

Náčrty štípané industrie

Mapka archeologických nálezů u Radotínského potoka, lokalita Pecnov

Na základě archeologických nálezů, záchranných výzkumů a náhodným sběrem bylo v tachlovickém prostoru intenzivní osídlení až do doby římské.

Pozdní doba kamenná = eneolit, 4 000 – 2 200 př. n. l., také zvaná doba měděná

V eneolitu dochází k mnoha ekonomickým a technologickým inovacím. Vedle kamene se objevuje nový materiál měď, nejprve využívaná k výrobě šperků a drobných nástrojů (dlátka, sekerky). Dřevo, kámen, parohy byly stále důležitou surovinou k výrobě nástrojů. Rozšířilo se užívání jednoduchého oradla taženého dobytčaty. Vynález kola byl využitý při stavbě vozů. Hlavním zdrojem obživy se stává dobytkářství, hlavně chov skotu. Bylo pro ně třeba postavit ohrady a na zimu zajistit dostatek krmiva. Zpracovávalo se jejich mléko. Přichází přeměna společnosti z komunitní na rodovou a s ní k rozdělení polností podle rodového principu jejich dědictví. Ke konci eneolitu byli muži postavení do čela rodin a společnosti - patrilinéární společnost (patriarchát). Při dělbě práce se vytvářely specializace: oráč, řemeslník, obchodník, bojovník. Podle nálezů sekeromlatů se usuzuje, že existovala vrstva bojovníků, dále privilegovaná skupina kovolijců (tavba mědi), kteří mohli plnit i úlohu kněží.

Eneolitické kultury podle hrobových nálezů:

- *starší období* - kultura nálevkovitých pohárů – hrdla nádob se nálevkovitě rozvírala
- *střední období* – kultura žlábkované (kanelované) keramiky
- *mladší období* - kultura šňůrové keramiky (s otisky kroucené šňůry)
- *pozdní období* - kultura zvoncovitých pohárů (nádoby ve tvaru otočeného zvonu) = řivnáčská kultura

Sídliště byla menší, rovněž i domy (8 x 14 metrů). Staví se na vyvýšeném místě (hradiska). Zemřelí se pohřbívají ve skrčené poloze. Současně se vyskytují žárové hroby. Pohřebiště se umísťují mimo sídliště.

Několik nálezů je uložených ve Středočeském muzeu v Roztokách u Prahy.

- zlomky nádob, na každém zlomku jeden zahrocený plastický pupek (výčnělek kulovitého tvaru sloužící pro snazší uchopení a přenášení)
- 25 keramických zlomků, z toho 11 okrajů, jeden zlomek zdobený nehtováním (způsob zdobení povrchu špičkami prstů, otisky nehtů vytvářejí nad důlky obloučky)
- zbytek stěny nádoby s tunelovým ouškem (vodorovné ouško bylo přímo vytvořené při tvarování nádoby, otvor byl proražený předmětem kulatého průřezu).

Doba bronzová, 2 200 – 750 let př. n. l.

únětická mohylová kultura lidu knovízská
kultura popelnicových polí

Jak název napovídá, dominantní v tomto období byla výroba bronzu, slitiny mědi a cínu, která sloužila k výrobě důležitých předmětů. Bronz se roztavil a odléval se do dvoudílných forem. Docházelo k postupné diferenciaci společnosti a k různým způsobům pohřbívání.

Starší a střední doba bronzová, 2 200 – 1 300 let př. n. l.

Únětická kultura

Únětická kultura (2 200 – 1 600 let př. n. l.) je pokračováním kultury zvoncovitých pohárů a spadá do starší doby bronzové. Název získala podle pohřebiště v Úněticích u Roztok u Prahy. Vznikla z místních kultur a rozšířila se všemi směry po střední Evropě, protože zdejšími územími procházely významné obchodní cesty s mědí, jantarem a dalšími artikly. Z bronzu, což je slitina mědi a cínu, se vyrábějí dýky, hrotité sekery, sekeromlaty, šídla, dláta, hřebeny, šperky: náušnice a záušnice, závěsy do vlasů, náramky, nápažníky, jehlice. Přetrvávají i kamenné, keramické a kostěné předměty. Keramika byla technicky na vysoké úrovni, kvalitně vypálená, černě potažená grafitem, leštěná, aby předměty získaly kovový vzhled, málo zdobená. Vyráběly se mísy, misky, hrnce, hrnky, koflíky, džbány, poháry. Typickým znakem doby bronzové jsou depoty – podzemní úschovny materiálu nebo předmětů.

Nálezy únětické kultury z Tachlovic uložené ve Středočeském muzeu v Roztokách u Prahy:

- 47 zlomků silnostěnné zásobnice s výčnělkem na podhrdlí
- okrajová část černé leštěné misky s válcovitým hrdlem

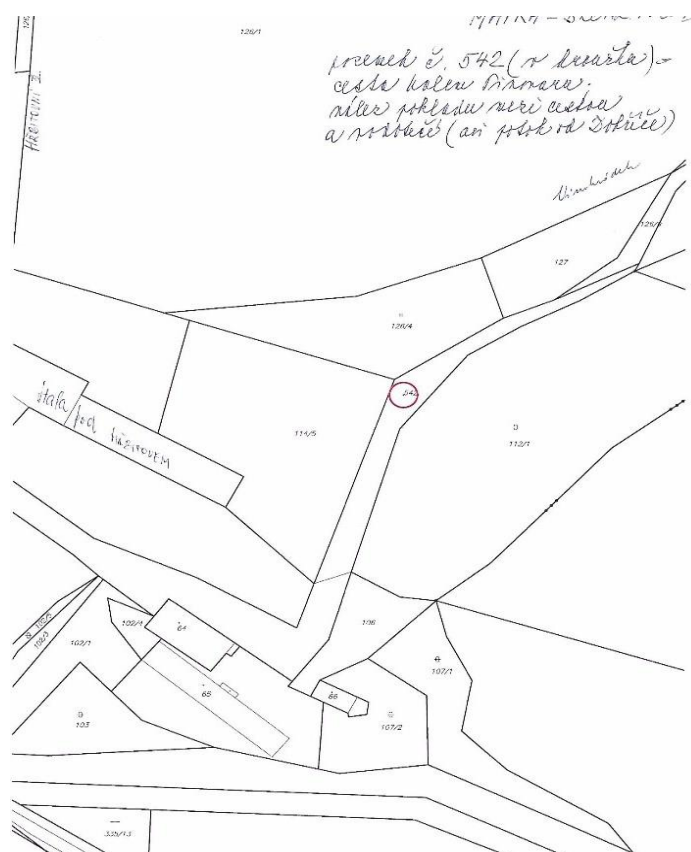
Bronzový poklad

Zřejmě nejvýznamnější archeologický nález na území Tachlovic pochází z roku 1891, když se na pozemku č. parc. 542, nedaleko bývalého pivovaru, zčásti používaném jako cesta, zčásti jako vodoteč, malá vodní nádržka, v hloubce asi 1,5 m narazilo na různé bronzové předměty, které autor studie Jan Felcman získal pro Národní muzeum v Praze. Předměty pocházejí ze střední doby bronzové, mohylové kultury, tj. 1 600 – 1 300 let př. n. l.

Poloha naleziště se nevyznačuje ničím, co by jí jako místo pro nálezy ze starých dob charakterizovalo, ani nenese žádné speciální pojmenování. Celé toto místo je tak všední, že by nikoho nenapadlo zde hledat předměty prehistorické, tím méně pak tak skvostný hromadný bronzový nález ze střední doby bronzové, kultury mohylové.

Při odkopávání země v hloubce jednoho metru se našly na různých místech zvířecí kosti, hlavně koňské a kančí zuby. V téže vrstvě byla nalezená hliněná, na hrncířském kruhu zhotovená poklička, spadající svým stářím asi do 13. století. Zbytky kostí, ani tato poklička nemají žádnou souvislost s bronzovým nálezem. Lze se domnívat, že sem byly tyto předměty splavené ze svahovitého okolního pastviště.

Při odkopávání země v hloubce jednoho metru se našly na různých místech zvířecí kosti, hlavně koňské a kančí zuby. V téže vrstvě byla nalezená hliněná, na hrncířském kruhu zhotovená poklička, spadající svým stářím asi do 13. století. Zbytky kostí, ani tato poklička nemají žádnou souvislost s bronzovým nálezem. Lze se domnívat, že sem byly tyto předměty splavené ze svahovitého okolního pastviště.

místo nálezu bronzového pokladu

Bronzový nálezy se sestává z následujících předmětů:

Bronzová jehlice č. 1 - dlouhá 220 mm, jejíž konec je roztepaný a jednoduše svinutý v hlavici.

Bronzová jehlice č. 2 - také 220 mm dlouhá, jejíž hořejší část směrem k hlavici je rozšířena vývalkem. Ten se sestává ze dvou, od sebe oddělených částí čárkovitě ozdobených zářezky; z hořejší části pak vystupuje krátká k vrchu rozšířená hlavice.

Bronzová jehlice č. 3 – pouze 150 mm dlouhá, a tak jako jehlice č. 1 s hlavicí vzniklou svinutím naplocho roztepaného jednoho konce jehlice.

Bronzová sekyrka č. 4 – uherského typu zvaného fogoš. Typ těchto předmětů je u nás velmi řídkým, a proto tím větší důležitosti nabývá v hromadném tachlovickém nálezu. Sekyrka vybíhá z tuleje v obloukovitém směru, při čemž se zároveň ztenčuje a na konci se rozšiřuje v zakulacený břit (ostří). Strany sekyrky od tuleje jsou zesílené, poznenáhlu vybíhají k břitu. Délka sekyrky od tuleje k břitu je 210 mm; tulej je 65 mm dlouhá, zakončená na obou stranách vyvýšeným páskem ve formě obruby, tvořící uprostřed celého předmětu křížovou část. Mimo to vybíhají uprostřed na zevnější straně tuleje pupíky, jež zčásti slouží jako okrasa, zčásti tulejku zesilují. Otvor tuleje, do něhož byla tulej zasazovaná, je u obou konců stejný a měří 20 mm. Na druhé straně tulejky v protilehlém směru sekyrky vystupuje 50 mm dlouhý krk, který je zakončený kulatým knoflíkem o průměru 65 mm, na němž vyčnívá pupík končící špičkou. Sekyrka úplně postrádá okrasu, je velmi dobře uchovaná a pokryta pěknou patinou. Podobná sekyrka, jen nepatrně se od této lišící, byla nalezená roku 1887 v Kněževsi (tehdejší Smíchovský okres) na poli statkáře Stanislava Kubra a dostala se od něj jako dar do sbírek Národního muzea v Praze. Poněkud více se lišící dlátovité sekyrky čistě uherského typu byly také v Čechách nalezené v hromadném nálezu z doby bronzové u Křtěnova. V Uhrách se tyto sekyrky obou typů vyskytují častěji. S přihlédnutím k tvaru a velikosti těchto předmětů, je možné se domnívat, že nepochybně nebyly používány ani jako zbraň, ani jako nástroj, nýbrž že tvořily jakýsi symbolický odznak pohlavárů předhistorických kmenů. Už tato skutečnost, že otvor tuleje měří pouze 20 mm, do něhož jen mohlo být vsunuto zcela slabé topůrko nebo dřevěná násada, poukazuje na to, že uvedené sekyrky nesloužily k obyčejným potřebám, ani nebyly předmětem denní potřeby.

(*Poznámka:* tulej = kovová objímka válcovitého nebo kornoutovitého tvaru, do níž se nasazuje násada nebo topůrko nástroje či zbraně).

Čepel bronzové dýky č. 5 – je dvoubřitá, bez ozdob, 130 mm dlouhá, uprostřed 25 mm široká a rozšiřuje se k hořejší části do vysokého oblouku, kde se nalézají dva otvory pro nýty, jimiž byla připevněná k jílcí. Břity jsou úzké a uprostřed nich je čepel poněkud silnější (středové žebro).

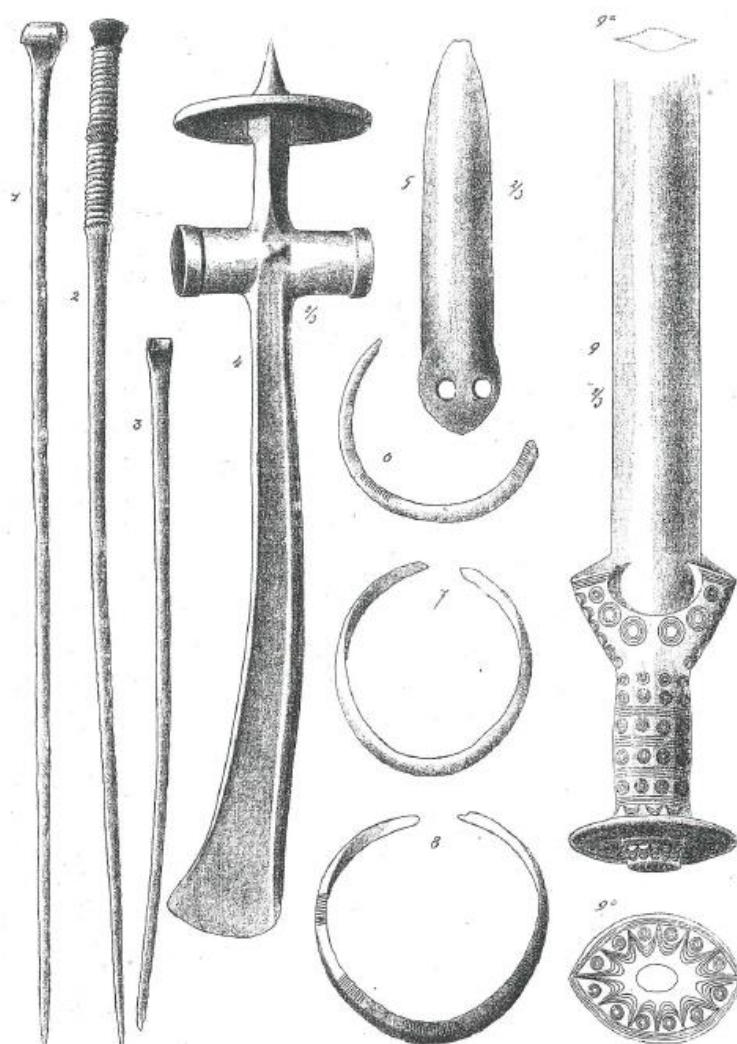
Úlomek bronzového náramku č. 6 s průměrem 40 mm. Průřez kovu je eliptický, povrch hladký, bez jakýchkoliv okras.

Bronzový náramek č. 7 má průměr 42 mm, je téměř do kruhu stočený, průřez kovu je půlkruhový, hladký a také bez ozdob.

Bronzový náramek č. 8, má průměr 50 mm, tvoří bez mála téměř kruh, povrch je ozdobený na čtyřech místech po obvodu rýhovanými čárkami.

Bronzový náramek (nezobrazený) je podobný předešlému náramku. Je poněkud zploštělý a více otevřený, má 60 mm vnitřní průměr se srpovitým průřezem kovu. Povrch je na obvodu úhloměrně ozdobený vrytými čárkami.

Bronzový dvojsečný meč, je znamenitě uchovaný a tvoří jediný celek až na špičku, jež byla při vyzvednutí ulomena. Celková délka meče je 870 mm. Délka samotné čepel, která má v průřezu lupenitý tvar (obr. 9a) je 550 mm, od prostředku ke špičce je poněkud ohnutá do šavlovitého tvaru. Čepel je zesílená středním vyhraněným žebrem, ostří je olámané. Jílec, jehož sloupek má tvar plochého osmihranu, objímá čepel v podobě obloukovitého pláště, nahoře se pak rozšiřuje do velkého elipsovitého do špičky vybíhajícího plochého knoflíku, jenž má největší průměr 60 mm. Ze středu knoflíku vyčnívá 20 mm vysoký pupík. Rukojeť jílice je litá. Plášť jílice je po celém obvodu zdobený rytými kroužky, podobně i celý sloupek na plochách hran je ozdobený takovými kroužky a rozdělený rytými vodorovnými přímkami na pět od sebe se lišících dílů. Plochá hlava knoflíku, včetně vyčnívajícího pupíku, je vrytými, nad sebou položenými obloučky a kroužky symetricky a velmi vkusně ornamentovaná. Délka jílice, jehož část se držela v ruce, měří 100 mm, a vypadá to, že tento meč byl používán hlavně k bodání, i když není vyloučené, vzhledem k poněkud obloukovitě ohnuté čepeli, že jej bylo možné použít jako sečnou zbraň. Břity meče jsou velice ostré a zdá se, že v době, kdy byl uložený do země, byl připravený k boji.

Nález bronzů u Tachlovic.

Nákres bronzového pokladu

V bezprostřední blízkosti u uvedených bronzových předmětů byl také úlomek hliněné, v rukou hnětené nádoby, která je směrem ke dnu baňatá a v největším průměru měří asi 50 mm. Úlomek této nádoby není zdobený a také ani její tvar nepodává správný obraz, že je nesnadné rozhodnout, zdali nádoba s bronzovým nálezem souvisí, či snad jako dříve uvedená poklička, která je však daleko starší, se pouze náhodou dostala na toto místo.

Při posouzení těchto bronzových předmětů jako celku, je možné takřka s určitostí tvrdit, že nález byl výzbrojí náležící jednomu bojovníkovi a s ohledem na přítomnost sekyrky uherského typu, snad pohlavárovi. Výzbroj je úplná, neboť se zde nalézá mimo meče také dýka a sekyrka; kromě toho tři jehlice na sepnutí oděvu a z okrasných předmětů čtyři náramky. Výzbroj byla bojovníkem uložena do země nepochybně jako místo dočasného úkrytu, aniž by se pro ni majitel vrátil.

Při porovnání předmětů podle stáří, jeví se jehlice č. 2 starší oproti jehlicím č. 1 a 3. Tyto tvary se vyskytují v mladší době halštatské, naproti tomu sekyrka uherského typu a bronzový meč spadají do mladší doby bronzové v Čechách. Význačnými částmi celého nálezu a jeho pravými skvosty jsou nepochybně sekyrka a meč. Meč je tak jedinečný, že se při archeologických nálezech podobných mečů z doby bronzové označují jako meče tachlovického typu.

Meč z mladší doby bronzové věnovala Správa soukromých císařských statků v r. 1899 jako dar Naturhistorisches Musea ve Vídni. Stalo se tak zřejmě proto, že místo nálezu se nacházelo na pozemcích velkostatku vlastněného tehdejší panovníkem.

Poznámka: údaje o datování stáří nálezu se rozcházejí (střední nebo mladší doba bronzová).

Od střední doby bronzové dochází k zvýšené výrobě kovových zbraní a nástrojů. Žije se v zemědělských sídlech, vznikající osady bývají na vyvýšených místech opevněné hradbami a příkopy. Zemřelí se pochovávají podle pohlaví v různě skrčené poloze s milodary (keramika, šperky, zbraně, nástroje). Ty napovídají, o jakého zemřelého se jedná – bojovník = zbraně. Nad hroby se navršují násypy zeminy, tzv. mohyly. Objevují se první meče. V únětické kultuře byly hroby obloženy kameny.

Mladší a pozdní doba bronzová, 1 300 – 750 let př. n. l.

Období kultur lidu popelnicových polí, je obsáhlý historický okruh. Pojmenování je odvozené podle ukládání spálených ostatků do nádob – popelnic. Je význačná rozvojem obchodu.

Knovízská kultura

Jedná se o osídlení v mladší době bronzové ve středních Čechách (1 300 – 750 let př. n. l.). Sídla se budují na strategických polohách, obehnané lehčím opevněním (palisáda). Rozlišuje se část obytná a hospodářská (zásobní jámy, sýpky). Rozvíjí se směnný obchod. V nálezech keramiky převažují nádoby vejčitého tvaru s plastickou výzdobou (žlábký, rytí) a tepané výzdoby z bronzového plechu.

Některé předměty datované do knovízské kultury z vykopávek v Tachlovicích, uložené ve Středočeském muzeu Rožtoky u Prahy:

- okrajová část mísy s vyhrnutým okrajem
- 26 keramických zlomků, z toho jeden zlomek s kolkovanou výzdobou (kolkování = výzdoba vytvářená otiskem různých jednoduchých razidel s různými obrazci)
- 10 keramických zlomků, z toho 4 okraje, 2 zlomky zdobené špachtlováním (záměrné zdrsnění povrchu dřívkem – špachtlí pro snazší a bezpečnější manipulaci s nádobou)
- 41 keramických zlomků, z toho 4 nezdobené okraje + 1 zlomek zdobený hřebenováním (záměrné zdrsnění povrchu rýhami kostěným nebo dřevěným hřebenem, aby se nádoba lépe držela nebo přenášela)
- 76 keramických zlomků, z toho jeden zdobený špachtlováním.

Datum, ani místa nálezů nejsou uvedené.

Ve Středočeském muzeu v Rožtokách U Prahy jsou uloženy tyto nálezy knovízské kultury objevené v r. 1980 při výkopu podél silnice (místo není blíže určeno):

- střepy nádob zdobených prstováním a tuhováním; tuhování = vtírání tuhy do povrchu pro zlepšení vzhledu
- kamenné drtidlo.

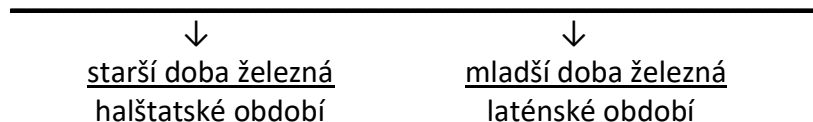

Vzorek nálezů z knovízských objektů, bohužel porušených rýhami a výkopy podél silnice v roce 1980. Blížejší určení místa chybí.

Vzadu ukázka tuhované keramiky (do povrchu se vtírá tuha), dále dva úlomky zdobené hřebenováním (povrch zdrsněný otisky kostěného nebo dřevěného hřebenu) a také jeden prstovaný (plastická výzdoba tvořená pomocí prstů), kousek drtidla a zvířecí kost.

Nálezy jsou uloženy ve sbírkách Středočeského muzea v Roztokách u Prahy.

Doba železná, 750 let př. n. l. – přelom letopočtu

Starší doba železná

Halštatské období, 750 – 400 let př. n. l.

Bylanská kultura, 8. století – začátek 6. století př. n. l., patří do halštatského období. Pojmenování je podle pohřebiště u Bylan nedaleko Českého Brodu a navazovala na kultury doby bronzové. Byla rozšířena ve středních a severozápadních Čechách.

Měkký bronz nahradilo pevnější a dostupnější železo. Při výrobě specifické keramiky nepoužívali hrnčířský kruh, ale vytvářeli ji z tenkých hliněných válečků a jejich spirálovitým stáčením modelovali nádoby. Povrch pokrývali grafitem = tuhování, kterým nahrazovali nepropustnou glazuru. Ke konci doby halštatské zdobili povrch svislými žlábkami, oblouky, hvězdicemi, důlky, trojúhelníky, a dalšími geometrickými tvary.

Existovalo silné rozvrstvení společnosti. Podle obsahu hrobů byly nejhonosnější pod mohylami, patřící zřejmě vládnoucí vrstvě. Byly vybavené desítkami nádob, bronzovými a železnými předměty, koňskými postroji a součástmi vozů. Menší komorové hroby, s dřevěnou konstrukcí krytou kamenem, obsahovaly podobnou výbavu, zbraně, ale bez částí vozů. Třetí druh hrobů byl vybavený jen keramikou. Poslední druh obsahuje jen spálená těla uložená v nádobě nebo v mělké pohřební jamce.

Ve Středočeském muzeu v Roztokách jsou ve sbírkách uloženy následující nálezy z Tachlovic, pocházející z období bylanské kultury:

- 65 zlomků keramiky, z toho 9 okrajů (3 tuhované, 1 s šikmými žlábkami)

- část kulovité nádoby – výduť a část dna, s rytou výzdobou pod lomem – dva zlomky nádob, na jednom prstovaná plastická páska.

Dva zlomky nádob z konce starší doby železné, na jednom je ozdobná prstovaná plastická páska, náleží do doby bylanské kultury.

Foto: archiv Středočeského muzea v Roztokách u Prahy

Kromě těchto nálezů jsou ve sbírkách Středočeského muzea v Roztokách u Prahy uloženy:

- 65 zlomků keramiky tuhované (povrch je místo glazury upravený vtíráním tuhy – grafitu) a žlábkované (povrch je zdobený vrypy, rýhami), dále část kulovité nádoby s rytou výzdobou

Archeologický výzkum v Houškově zahradě v r. 2005

V souvislosti s rozsáhlým archeologickým výzkumem před výstavbou nových domů v lokalitě Houškova zahrada parc. č. 335/5 v r. 2005 bylo objevené na stejném místě jako sídliště z mladší doby kamenné sídliště ze starší doby železné, halštatského období. Zdejší svah byl přibližně od osídlení v době neolitu na čtyři tisíce let opuštěný. K svému životu si ho zvolili nově příchozí zemědělci v období 600 – 480 let př. n. l.

Na konci doby bronzové dochází ke klimatickým změnám, vlhčí a chladnější období než předtím, které vedly k hospodářským a společenským změnám. Nová situace přispěla k rozšíření výroby železa, protože jeho rudy byly dostupnější než na výrobu bronzu. Formuje se silně rozvrstvená společnost. Vedle hradišť se objevují opevněné dvorce. Obytný areál tvořily klasické roubené domy nebo zahloubené pravoúhlé chaty, polozemnice, se sedlovou střechou. Jejich stěny byly vypletené proutím a omazané hlinou, kterou často kryla pestrobarevná omítka. Plocha domu se pohybovala od 8 do 18 m². Chaty nesloužily jen k bydlení, ale i k různé výrobní činnosti. V jejich okolí se nacházely větší zahloubené objekty, asi k hospodářským účelům a menší kruhové jámy. Zachovalo se několik desítek kůlových jamek, zásobních sklípků, zásobních jam a jeden hliník. Z kůlových jamek se archeologům nepodařilo zrekonstruovat jasný půdorys obydlí

či hospodářského stavení. Je pravděpodobné, že se v té době bydlelo spíše v srubových stavbách. U jednoho domu byl dokonce zachycený žlábek palisády, který obklopoval jednu z usedlostí. Kromě obytných kůlových staveb stály na sídlišti stavby s hospodářskou funkcí, např. stáje pro dobytek v zimním období nebo špýchar. Také v nálezech z této doby převládají tisíce zlomků keramických nádob a zvířecích kostí. Jenom ojediněle se vyskytly otloukače a části kamenných mlýnků na obilí.

Veškeré nálezy byly zdokumentované a uloženy ve sbírkách archeologického ústavu.

malovaná keramika ze starší doby železné,
halštatské období, Tachlovice 2005

Mladší doba železná – laténské období, 400 let př. n. l. – 0.

V tomto období přišli na naše území noví obyvatelé Keltové (Gálové). Od pojmenování keltského kmene Bójů je odvozený jeden z názvů naší vlasti Bohemia. Keltové byli nejen obávaní válečníci, ale i zruční řemeslníci. Zvládali tavení železné rudy i kovářskou výrobu. Na hrnčířském kruhu vyráběli potřebné nádoby, tkali kostkované látky, razili zlaté mince, pojmenované duhovky, k mletí obilí používali rotační mlýnky. Stavěli si opevněná hradiště – oppida, představující náboženská, řemeslná, obchodní, správní a vojenská centra. V našem okolí jsou nejznámější na Závisti u Zbraslavi a ve Stradonicích u Nižboru. Uctívali přírodu, přírodní síly. Jejich památku nám dodnes připomíná několik zvyků, jako například o Vánocích jmelí, které bylo jejich posvátnou rostlinou, nebo začátkem listopadu vzpomínka na mrtvé (Dušičky). Privilegovanou skupinou byli kněží – druidové. Kolem přelomu letopočtu u nás zaniká keltská kultura společně s příchodem germánských kmenů. Keltové byli vytlačeni Germány do západní Evropy. V české kotlině se usadil kmen Markomanů, kteří od svých předchůdců převzali mnohé poznatky, a ještě je rozšířili.

Ve Středočeském muzeu Roztoky u Prahy jsou uloženy pouze tyto nálezy z Tachlovic:

- okrajová část zásobnice s vějířovitě vyhnutým okrajem a prohnutým hrdlem – časný latén
- 5 kusů železné strusky.
- část braubašské misky S – profilu, šedočerný hlazený povrch s kružtkovými vzory (velice jemné zdobení složené z malých i větších kružnic a jejich kombinací do složitých vzorů).

Doba římská, přelom letopočtu, 0 – 375 let n. l.

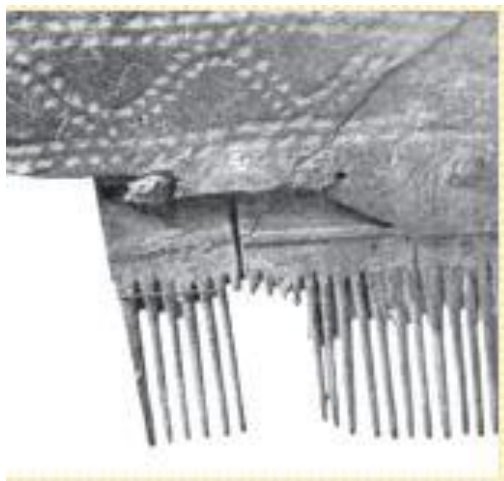
Římské období se vyznačovalo kontakty mezi germánskými kmeny a vyspělou antickou kulturou římské říše.

Nálezy v Tachlovicích z římské doby:

- dno hliněného poháru
- 1 zlomek stěny nádoby tmavě šedého povrchu s rytou mřížkou.

Sídliště Germánů u Radotínského potoka

Při archeologickém průzkumu lokality Houškova zahrada p. č. 335/5 v r. 2005 před připravovanou výstavbou rodinných domů zjistili pracovníci Ústavu archeologické péče Středních Čech osídlení sledovaného území v různých obdobích vývoje lidské společnosti. Po obyvatelích z mladší doby kamenné (5 500 – 5000 l. př. n.) a starší doby železné, halštatského období (7. – 6. století př. n. l.) o 700 let později, tedy ve 3. nebo 4. století n. l. si poblíž založili svou osadu Germáni. Nacházela se v severní části lokality. Těžiště jejich sídliště se pravděpodobně nalézalo přímo na břehu Radotínského potoka. K nejvýznamnějším nálezům patří část zdobeného kostěného hřebenu složeného z tří dílů spojených bronzovými nýtky.

část germánského kostěného hřebenu, Tachlovice 2005

V průběhu 4. – 6. století n. l. dochází k stěhování národů, které bylo způsobené vpádem Hunů z Asie, později Avarů. Germáni se přemísťují do západní Evropy.

Středověk, od konce 5. století do konce 15. století

↓ ↓ ↓
raný vrcholný pozdní

Raný středověk, od konce 5. století do začátku 11. století

Dochází k šíření křesťanství v původních i nových civilizačních centrech. Rozvíjí se románská kultura. Prohlubuje se proces majetkové diferenciacce a kulturních rozdílů mezi evropskými oblastmi. Rodové zřízení se rozpadá, ve Středomoří zaniká otrokářská společnost a vznikají samostatné, raně feudální státy. Na české území postupně zasahovaly Sámova a Velkomoravská říše. Později se začal utvářet český stát v čele s vládou Přemyslovců.

Archeologický nález z této doby

- zlomek stěny nádoby s rytou výzdobou (raný středověk).

Vrcholný středověk, počátek 11. století – počátek 14. století

Ve státním archivu se nachází listina z r. 1234, v níž král Václav I. vydal pravomoci pro břevnovský klášter. Jako svědek se uvádí Gebhard z Tachlovic. Jedná se o první písemný důkaz o existenci vsi.

Datum: 1234, 14. července:

Václav I., král český, prohlašuje k prosbě břevnovského opata Dluhomila a bratří svobodu udělenou klášteru zakladatelem Boleslavem a jeho otcem obnovenou, podle níž byli lidé kostela vyňatí z jurisdikce hradských soudů a směli býti souzeni jen v králově přítomnosti, dále byli osvobozeni od různých břemen a podrobeni jurisdikci opata.

Svědkové, kteří dosvědčili tento skutek, byli tito:

Johannes, biskup

Eppo, pražský radní

Sdeslaus (Zděslav), komoří

Witko, starší

Henricus (Jindřich), jeho bratr

Mistidruh, kastelán pražský

Aldik, soudce

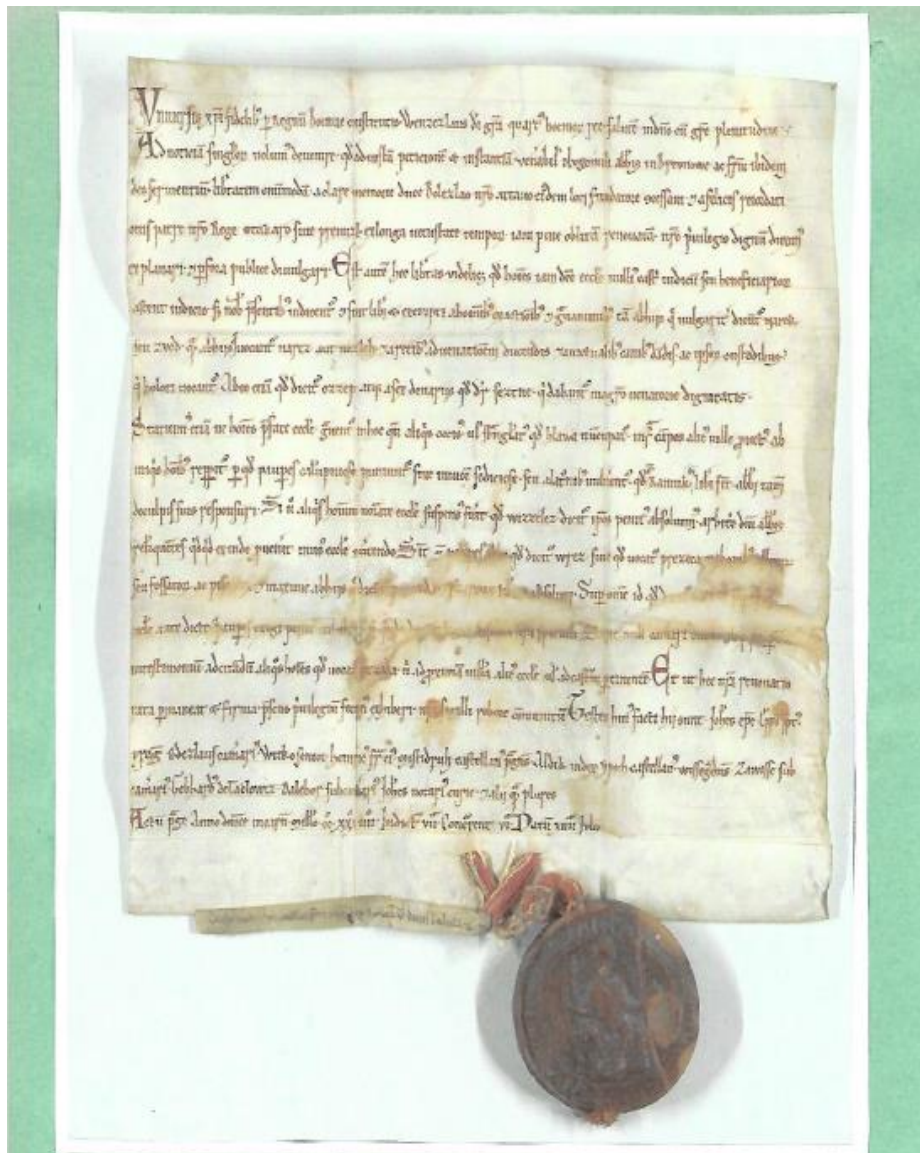
Ypoch, kastelán vyšehradský

Zavisse (Záviš), podkomoří

Gebhard de Taclowiz

Dalebod (Dalibor), podkomoří

Johannes notarius curie (notář).

Witko senior heimric ff
camari? Gebhard det. aelowitz. Dalebor? subcamari?
Actu pge Anno dnice incayn orillo. cc. xxxi. iiii.

Při archeologickém průzkumu lokality Houškova zahrada p. č. 335/5 v r. 2005 byla objevená menší železářská pec sestavená z cihel pocházející z 13. – 15. století, z období vrcholného středověku.

Pozdní středověk, 14. století – r. 1492, 15. století

Pokračoval rozvoj měst, stavěly se stavby v gotickém slohu. Sítil vliv měšťanstva. Rozmach českých zemí nastal za panování císaře a krále Karla IV. Dějiny významně ovlivnilo husitské hnutí. Nastal úpadek středověké feudální společnosti. Období středověku u nás končí po vládě krále Jiřího z Poděbrad a počátků vládnutí jeho nástupce Ladislava II. Jagellonského.

Archeologickými nálezy z této doby jsou dva zlomky keramiky; část rukojeti hliněné pánve a jiná odražená rukojeť, vše uložené ve sbírkách Středočeského muzea Roztoky u Prahy.

Hmatatelným důkazem je presbytář (kněžiště) místního kostela sv. Jakuba Většího, který pochází z původní podoby postavené v gotickém slohu, poprvé uváděného r. 1352. Určité dochované středověké stavební prvky mohou být zachované v budově fary č. p. 7 (první písemná zpráva z 14. století) a v základech nebo sklepech budovy obecního úřadu č. p. 8, v jejíž blízkosti stávala tvrz.

kostel sv. Jakuba Většího
barokní přestavba v letech 1740 - 1742

Novověk, od konce 15. století

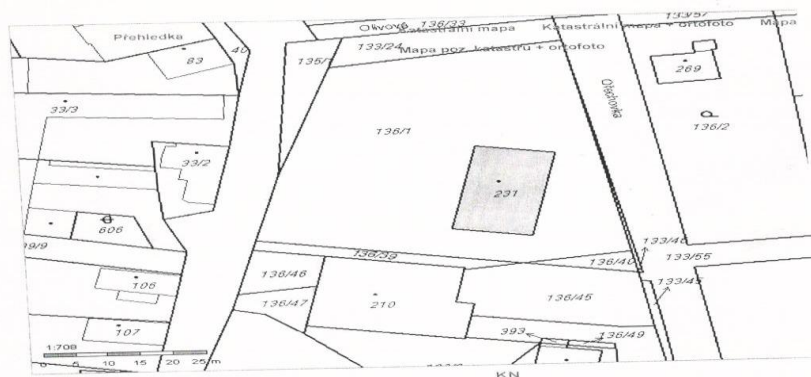
Archeologické nálezy z doby novověku byly zjištěné v r. 1983 u koupaliště nedaleko Radotínského potoka. Při hloubení studny byl objevený sídlištní areál, pravděpodobně novověký. V archivu Středočeském muzeu v Roztokách u Prahy nejsou uvedené bližší údaje.

Závěrem lze konstatovat, že na vcelku malém území naší obce se v průběhu dějin prakticky vystřídala osídlení všech vývojových etap lidstva. Časová období u jednotlivých historických etap jsou podle různých teorií odlišné, protože jejich vymezení není jednoznačné.

Dodatek

Podle zjištěných údajů v různých publikacích, studiích a muzeí jsou zaznamenané první archeologické nálezy na tachlovickém katastru r. 1858. Tehdy farář v Bělohradě František Petera Rohoznický (1798 – 1877), amatérský archeolog, zjistil na jižním okraji obce při výstavbě železniční tratě v r. 1858 nedatovaný sídlištní areál, jámy, žárový hrob, keramiku – střepy i celé nádoby. Stavební dělník mu prý denně donášel okolo patnácti celých nádob. Jejich datace není určena. Nálezy by měly být uloženy v Národním muzeu v Praze.

V r. 1989 byly při výkopových pracích pro stavbu budovy pohostinství v intravilánu obce na jižní části pozemku p. č. 136/1 nalezené místními dětmi kosterní pozůstatky. Jednalo se o část skeletu a lidské kosti z kostrového hrobu v pohřební jámě v pravěkém sídlištním – pohřebním areálu. Vykopávky nebyly dosud blíže určeny. Byly uloženy ve Středočeském muzeu v Roztokách u Prahy.

Obsah katastrální mapy a mapy pozemkového katastru se zobrazuje od měřítka 1:5000.
Podrobnější informace a posázení mapy, aktualizaci dat a jejího obsahu jsou uvedeny v nápisové (PNG) formátu.
Všechny číselné hodnoty souřadnic a datů nelze využívat pro vytváření hranic pozemků v terénu.

17.3.2016

plánek pozemků kosterního nálezu v Tachlovicích

V jeho sbírkách jsou uloženy desítky archeologických nálezů z Tachlovic od amatérských sběračů, ale u nich se nepodařilo přesně určit dobu původu. Ta je uvedena pouze v delším časovém úseku, nebo není vůbec datovaná.

Popis některých nálezů:

- hranolovitý brousek, na jedné straně poškozený, se zářezy po broušení (pravěk)
- zlomek stěny nádoby s pečlivě vyhlazeným povrchem (nedatovaný)
- zlomek rohu kachle (nedatovaný)
- okrajový zlomek šedé nádoby s páskovým uchem (nedatovaný)
- plochý kámen – železná ruda (pravěk) část čelisti (pravěk)
- část drtidla (pravěk).

Zdroje

- J. Felcman: Hromadný nález bronzů v Tachlovicích; Památky archeologické a místopisné XVIII (1898/9); strany 246 – 252; Praha
- Josef Klempera: 750 let Tachlovic; vydal MNV Tachlovice, 1984
- Josef Klempera: Tachlovice – historie a současnost; vydal OÚ Tachlovice, 2006
- Daniel Stolz, Dana Stolzová, Hana Smolová: Neolitické lokality na Radotínském potoce zjištěné povrchovou prospekci a drobnými záchrannými výzkumy; Archeologie ve středních Čechách; Praha; 2015
- Karel Sklenář: Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870; Národní muzeum Praha, 1992